

ПЕРЕДМОВА

Увазі читача пропонується колективна монографія «Українське академічне вокально-хорове мистецтво: методико-педагогічний, історико-музикознавчий дискурси» освітньо-професійної програми «Диригентсько-хорове мистецтво (академічне)», у якій відповідно до теми наукових досліджень кафедри музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв: «Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні, педагогічні студії» та наукової теми ОПП: «Академічне хорове мистецтво: традиції та перспективи розвитку крізь призму вітчизняної та світової культури», розкриваються аспекти, пов'язані з багатовекторним полем вітчизняного академічного вокально-хорового мистецтва. В сучасних реаліях розбудови українського культурного простору особливого значення набувають науково-практичні напрацювання, які висвітлюють різноманітні питання актуальної української науково-педагогічної та музично-виконавської практики. Враховуючи її жанрово-стильову багатогранність, представлену взаємодією різних форм вокально-хорового та ансамблевого музикування, виникає необхідність глибокого аналізу окремих її компонентів під кутом зору сучасного світового досвіду та з позиції загальноновизнаної методології наукового дискурсу.

Окреслений науково-аналітичний вектор характеризує спектр проблематики, яка представлена в публікаціях, вміщених у цій колективній монографії. Як засвідчує її зміст, основна увага приділяється питанням, пов'язаним з розвитком вітчизняного хорового та вокального мистецтва, що розглядаються у взаємопов'язаних площинах: під кутом зору виконавського досвіду, а також з позиції методологічно-педагогічного та історико-культурологічного аспектів. Саме цей розподіл постає визначальним у структуруванні основних розділів колективної монографії, кожен з яких скоординований відповідно домінуючій в публікаціях фахово-тематичній акцентуації.

Вважаємо корисним коротко охарактеризувати представлені матеріали, для ґрунтовнішого ознайомлення з основними аналітичними аспектами наукових напрацювань монографії.

В 1-му розділі монографії «Академічне хорове мистецтво у сучасній освітній проєкції» розкриваються аспекти використання музично-інформаційних технологій у хоровому мистецтві в Україні та у світовому контексті. Розглянуто такі напрями — історія і техніка

звукзапису хорової музики, пошуки синтезу хорових звучань та створення віртуальних хорів. Досліджено історію перших хорових звукзаписів, пораховано питому вагу старовинних українських хорових записів тогочасної Російської імперії, українську хорову дискографію радянського періоду, пораховано питому вагу хорових записів та записів ідеологічної спрямованості. Проаналізовано проблеми української хорової дискографії на сучасному етапі, загострено увагу на проблемі інформаційної дезінтегрованості української звукзаписної культури. Простежено становлення віртуальних хорів у період до і після початку пандемії COVID-19, їх роль у мистецькій освіті. Зроблено висновок щодо перспективності хорового мистецтва як запобіжника тотальної технологізації та віртуалізації стилю життя.

Також цікавим аспектом першого розділу монографії є дослідження інклюзії, як важливої частини освіти. Зокрема, розглянуто теоретичну та практичну реалізацію загальної та музичної інклюзивної освіти на прикладі різних країн (Фінляндія, Великобританія, Італія, Німеччина, Данія, Швеція, Канада) у контексті теорії педагогічної психології. Розкрито цілі музичної терапії, та її вплив на когнітивний, біопсихосоціальний розвиток дітей з обмеженими можливостями, наслідки для навчання та наслідки для використання музики для адаптації дітей з обмеженими можливостями в інклюзивному навчанні. Висвітлено погляди викладача, принципи, підходи, концептуальні інструменти, рекомендації, якими викладач досягає розвитку у взаємовідносинах з дітьми з обмеженими можливостями та політики рівності у музичній освіті.

Серед важливих питань мистецької освіти також розкриваються проблеми теоретичного та практичного підходу до дитячого вокально-хорового навчання та виховання дітей, зв'язок з педагогікою, психологією, вокально-хоровими аспектами навчання з позицій науково-практичного дослідження в музично-педагогічній теорії і практиці. Становлення теорії та практики музичного виховання в контексті вокально-хорової культури України ХХ — початку ХХІ століття проаналізовано також крізь призму хорової школи Григорія Верьовки та Елеонори Скрипчинської-Верьовки як однієї з провідних шкіл у національній освітній традиції, що виховала плеяду українських хорових диригентів, котрі основуючись на засадах школи, розвивали та передавали її традиції наступним поколінням.

В 2-му розділі «Методико-педагогічний аспект академічного вокально-хорового виконавства» розкриті актуальні питання

формування у здобувачів освіти Спеціальних фахових компетентностей та Програмних результатів навчання необхідних артистам та диригентам хору в контексті актуальних запитів музичної культури через засвоєння освітніх компонент професійної та практичної підготовки. Сучасні реалії музичної культури диктують необхідність переосмислювати, поновлювати і розвивати методико-теоретичне підґрунтя хорової практики, актуалізуючи його до потреб сьогодення. В розділі синтезується аналіз теоретико-практичних думок сучасних вітчизняних та закордонних діючих диригентів і викладачів та власні напрацювання науково-педагогічних працівників ОПП. Зокрема, розглядається актуальні аспекти викладання дисципліни «Хоровий клас», що є базовою освітньою компонентою професійного музичного освітнього циклу для диригентів-хормейстерів та співаків-ансамблістів, що формує практичні навички, теоретичні знання та розуміння методики роботи з вокально-хоровим колективом, акцентується увага на організації репетиційно-творчого процесу діяльності хорового колективу. Також в розділі висвітлено сучасні підходи до проведення навчально-виховного процесу у музично-освітніх закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу, впровадження якого є стратегічним напрямом сучасної мистецької освіти і розглядається як концептуальна основа змісту, форм і методів навчання. Акцентується увага на необхідності формування музично-педагогічної компетенції майбутніх хорових диригентів-педагогів засобами вивчення освітньої компоненти «Методика викладання фахових дисциплін».

Серед проаналізованих важливих аспектів варто виділити сучасні тенденції Європейської та світової інтеграції культур, що диктують нові вимоги до професійної підготовки фахівців академічного музичного мистецтва. Величезний доробок класичного академічного репертуару у вокально-хоровій сфері пов'язаний з європейськими мовами. Отже, необхідність більш глибокого занурення в сферу фонетики та орфоєпії цих мов стає актуальним питанням фахової компетентності музикантів і необхідною складовою практичних навиків та знань для диригентів та співаків. Дотичною важливою темою є дослідження праць з проблем дикції вокаліста. Ця тема дозволяє порушити чимало нових питань сучасного етапу вокальної педагогіки та аналізу інтерпретаційних складових вокального виконавства. До них можна віднести необхідність поглибленого дослідження фонетичного методу вдосконалення вокальної техніки,

як в розвитку голосового апарату, так і в площині донесення до слухачів образного змісту поетичного тексту.

Ще одним важливим фактором глибокого розуміння змісту вербального тексту в кожному його фрагменті є розуміння його індивідуального композиторського «прочитання». В цьому ключі досліджено диригентські аспекти, щодо аналізу суттєвих ознак індивідуальної композиторської техніки, засобів музичної виразності та їх зв'язку з вербальним текстом музичного твору. Запропонований аналіз допомагає вийти на феномен музичного проектування та інтерпретації як особливої сфери музичної діяльності в системі освіти молодих виконавців вокально-хорової музики.

3-ій розділ монографії «Українська сакральна хорова спадщина: виконавський та історико-мистецтвознавчий виміри» присвячено висвітленню аспектів, пов'язаних із сакральною хоровою творчістю українських композиторів різних епох. Зокрема висвітлюються аспекти пов'язані з мистецькою спадщиною геніального українського композитора А. Л. Веделя та церковною музикою М. В. Лисенка, що є самою малодослідженою ділянкою його творчого спадку. Також пропонується аналіз композиційно-лексичних алгоритмів, які характеризують специфіку відбору та застосування біблійно-псалмових текстів та, пов'язаної з ними, образної сюжетики у творчості українських композиторів.

Окремої уваги заслуговує здійснення комплексного компаративно-текстологічного аналізу Літургій *C-dur* і *Es-dur* Артемія Веделя під кутом зору актуальних вимог сучасної вітчизняної виконавської практики. Такий підхід дає змогу висвітлити важливі відмінності між жанрово-спорідненими мистецькими артефактами, створеними А. Веделем у різний час, що аналізуються у публікації під кутом зору хорової виконавської специфіки.

Запропонований короткий аналітичний екскурс в тематику Монографії наочно демонструє, що представлена колективна робота постає важливим внеском у сучасну українську музично-освітнянську та наукову практику, засвідчуючи актуальність вміщених публікацій щодо нагальних потреб розбудови української культури в наш буремний, і водночас, знаменний час.

**Наталія Кречко,
Ігор Тилик**